

В.М. СУПРУН
Л.В. СУПРУН

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчально-методичні вказівки

ВІННИЦЯ
2025

Рецензенти:

Бутиріна М.В., доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри маркетингу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;

Лазор О.М., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького соціально-економічного інституту університету «Україна» (протокол № 4 від 27 грудня 2023 р.).

С 89

Супрун В.М., Супрун Л.В. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичні вказівки. Вінниця: ПП "ТД"Едельвейс і К", 2025. - 40ст.

У навчально-методичному виданні викладено структуру практичних занять з курсу «Методологія та організація наукових досліджень», на яких здобувачі вивчатимуть питання ролі й значення науково-дослідницької діяльності в сучасному світі.

Навчально-методичні вказівки розраховані на здобувачів усіх трьох рівнів вищої освіти, а також будуть корисними викладачам закладів вищої освіти.

ПЕРЕДМОВА

Концептуальні й глибокі зміни, які зазнає український соціум у зв'язку з євроінтеграційними процесами, інспірують зрушення практично в усіх сферах суспільного життя. Реформи, які розпочалися й активно проходять в освітньому й науковому просторі України, детермінують новий еволюційний виток в методології та організації наукових досліджень, сприяють пошуку форм концептуального оновлення й трансформації системи знань про науку, її ціннісних вимірів у житті соціуму. Поза сумнівом, наука й освіта стоять у центрі еволюційних зрушень суспільства, тому й увага до ефективної методології та організації наукових пошуків є запорукою успішної реалізації реформаційних процесів, що, зрештою, виведе українську науку й державу загалом на європейські і світові цивілізаційні обшири.

Методологія та організація наукових досліджень – одна з пріоритетних сфер навчального процесу в сучасній вищій школі. Вона покликана сформувати фахівця, який не тільки володіє певною системою знань, умінь та навичок, а й уміє самостійно мислити, аналізувати, доводити. Зростання вимог до підготовки магістрів вимагає якісно нового теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності.

У системі навчальних дисциплін закладів вищої освіти, що визначають критерії теоретичної і професійно-методичної підготовки фахівців різних спеціальностей, центральне місце належить курсові «Методологія та організація наукових досліджень», який не тільки інтегрує й систематизує набуті знання та навички, а й сприяє розвитку аналітико-абстрактного мислення випускників. Кожна тема курсу – це вдячний матеріал для формування когнітивної і професійної майстерності, умінь узагальнювати й робити академічно-наукові висновки, а також самостійності та автономії у здобутті знань.

Відомості про методологію та організацію науково-дослідницької діяльності допоможуть бакалаврам, магістрантам, аспірантам, а згодом,

можливо, докторантам успішно здійснювати наукові дослідження, ефективніше використовувати свій робочий час у процесі досягнення поставленої творчої мети. Досконале володіння навичками наукової роботи полегшить здобувачам процес увіходження у професійну діяльність.

За останній час зроблено кілька спроб обґрунтувати концептуальні основи курсу «Методологія та організація наукових досліджень» (див. праці М.П. Кочергана, З.В. Партика, В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко, В.І. Шкляра, М.В. Бутиріної, Р.Ф., Бруханського, О.В. Крушельницької, Г.С. Цехмістрової та ін.), однак і донині немає системної студії, яка б розкрила специфіку методики проведення практичних занять із цієї дисципліни, особливо в сучасній освітній парадигмі.

Мета курсу – сформувати у здобувачів базові знання з методології, теорії, технології, методики та організації наукових досліджень, тобто теоретичне і практичне підґрунтя для ефективної науково-дослідницької діяльності.

Завдання курсу:

- 1) ознайомити здобувачів із загальними відомостями про науку як сферу людської діяльності;
- 2) розкрити такі поняття, як наукова комунікація, наукова школа, науково-дослідницька діяльність студентів, підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів;
- 3) охарактеризувати психологію і технологію наукової творчості з погляду її особливостей: загальні принципи наукової праці, робочий день науковця, робоче місце науковця, технічні засоби наукової діяльності, ділове спілкування, ділове листування, ділова розмова, особистий архів (бібліотека) науковця;
- 4) висвітлити філософську, або фундаментальну, методологію, загальнонаукову і конкретнонаукову методику наукового дослідження;

5) дати здобувачам систематизоване уявлення про чинники результативності наукової діяльності: вибір теми наукового дослідження; з'ясування об'єкта і предмета, методики розвідки; визначення гіпотези та етапи її перевірки; пошук, накопичення й обробка наукової інформації; оформлення результатів наукового пошуку;

6) ґрунтовно розглянути курсову, бакалаврську, магістерську роботу як наукове дослідження, розкрити її сутність і послідовність виконання;

7) охарактеризувати зміст, структуру, особливості написання, оформлення та захисту кандидатської (PhD) і докторської дисертацій;

8) навчити здобувачів здійснювати пошук вторинної наукової інформації, правильно працювати з літературою;

9) прищепити навички оформлення результатів дослідження: застосування правил подання цитат і посилань у наукових працях, нормативного укладання списку літератури, друкування наукових розвідок відповідно до Державного стандарту, подання ілюстрацій, таблиць, формул у наукових текстах тощо;

10) поглибити знання здобувачів про мову і стиль науки, сформувати уміння вільно користуватися виражальними засобами наукового мовлення;

11) дати рекомендації щодо підготовки наукових публікацій, рефератів, доповідей, оформлення тез, анотацій, конспектів, розкрити сутність наукової монографії.

Особливе значення в підготовці майбутніх фахівців надається теоретичним основам наукознавства. Діючі навчальні плани закладів вищої освіти та розроблені відповідно до них навчальні програми курсу основною формою пізнавальної діяльності виділяють лекцію. Така форма організації навчання здебільшого відповідає бажанню викладача самостійно пояснити важкі для усвідомлення теми. Водночас дидактична мета лекції покликана не лише розкрити найскладніші проблеми науки, але й зорієнтувати студентів на підготовку до практичних занять та самостійної дослідницької роботи.

Тому сучасна лекція – це силуетка педагогічної майстерності викладача, який, розуміючи психологічні особливості аудиторії, її логічно-науковий апарат, здатен сформувати уміння та бажання мислити одночасно конкретно й асоціативно, конструктивно й образно, бачити і розуміти практичну значущість того, про що йдеться. Тільки за таких умов теоретичний матеріал буде поглиблюватися здобувачами й у позааудиторній роботі.

Утім, у зв'язку з переходом вітчизняного освітнього простору на кредитно-модульну систему викладання й навчання, поступово лекція втрачає дидактично-інформаційний характер, здобуваючи радше консультативний. Акцент зводиться до практичної, індивідуальної, самостійної й науково-дослідної роботи здобувачів над вивченням та опануванням тих тем, які були озвучені на лекційних заняттях.

Найхарактернішими недоліками організації навчального процесу на практичному занятті з даного курсу є несистематичність у виборі викладачем тем та питань для розгляду, їх випадковий характер, відсутність зв'язку з минулими й попередніми темами, одноманітність завдань і відповідно методики проведення пар. Тому увага до них з боку професорсько-викладацького складу повинна бути особливо прискіплива і щодо вибору тем, теоретичних питань, завдань, і щодо їх зв'язку з життям та практичною реалізацією у професійній діяльності майбутніх фахівців. Усі практичні заняття з курсу, на нашу думку, мають містити чималий потенціал проблемності, активізації пізнавальної діяльності тих, хто вчиться. А цього можна досягти урізноманітненням методичних прийомів і розширенням якісного спектру завдань. На таких заняттях поряд із традиційними засобами навчання та обладнанням повинна бути широко представлена наочність, сучасні мультимедійні засоби, комп'ютерні технології.

Дані останніх психолого-педагогічних досліджень свідчать, що найпродуктивнішою формою засвоєння знань була й залишається самостійна робота здобувачів над проблемно-пошуковими завданнями. Самостійна

робота не лише активізує розумову діяльність, позитивно впливає на якість навчання, але й забезпечує свідоме й стійке засвоєння отриманих знань, розвиває мислення, силу волі, що почасти виконує й виховну функцію.

Окрім того, самостійна робота здобувачів дозволяє економити і так незначний аудиторний час на вивчення дисципліни. Не варто забувати, що самостійна навчально-пізнавальна діяльність дає можливість особистісно-зорієнтованого підходу до студента. Індивідуальний підхід дозволяє як навантажувати здобувачів відповідно до їх здібностей і знань, умовно-професійного рівня, так і диференційно оцінювати результати їхніх напрацювань. Тому самостійні заняття з курсу «Методологія та організація наукових досліджень» скеровані на формування у здобувачів навичок та вмінь роботи з науковою літературою (укладання картотеки, компонування списку використаної літератури), опрацювання фактичного матеріалу дослідження (картографування, паспортизація джерельного матеріалу, його класифікація), оформлення результатів дослідження (подання цитат, посилань і виносок у наукових працях, створення додатків), підготовки наукових публікацій, доповідей, рефератів тощо.

Підсумовуючи сказане, зазначимо: в сучасних реаліях розвитку освіти й науки модифікується дидактична мета у викладанні курсу «Методологія та організація наукових досліджень». Зусилля педагога поряд із наданням теоретичних відомостей здебільшого спрямовуються на організацію і стимулювання самостійної роботи здобувачів над отриманням нових знань, дискусій, спілкування, обміну думками й дослідницькими ідеями, які відбуваються на практичних заняттях та консультаціях, дозволяючи майбутнім фахівцям мислити інноваційно, індивідуально, творчо.

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКУ

План

1. Поняття про науку:
 - а) суспільні, природничі й технічні науки;
 - б) основні поняття науки: наукова ідея, гіпотеза, закон, судження, умовивід, теорія, наукова концепція, принцип, поняття, термін, науковий факт тощо;
 - в) наукова діяльність, її види: науково-дослідницька, науково-організаційна, науково-інформаційна, науково-педагогічна, науково-допоміжна діяльність;
 - г) наукові дослідження: фундаментальні і прикладні;
 - г) науковий результат.
2. Історичні етапи розвитку науки: пранаука – переднаука Стародавнього світу, античності; наука Середньовіччя; класична наука; некласична наука; постнекласична наука.
3. Українська наука.
4. Наукова комунікація (НК):
 - а) основні елементи: комунікант, комунікат, канал, реципієнт, зворотний зв'язок;
 - б) типи наукової комунікації.
5. Наукова школа (НШ), її функції та ознаки.
6. Науковий колектив.

Література:

1. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

2. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для вищ. педаг. закладів освіти. Київ: РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.

3. Супрун Л.В. Основи наукових досліджень: програма курсу для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів. Вінниця: ГЛОБУС-ПРЕС, 2006. 42 с.

4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Київ: Слово, 2003. 240 с.

5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання, 2006. 307 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ОРГАНІЗАЦІЯ СТРУКТУРА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

План

1. Державна система організації та управління науковими дослідженнями.

2. Кадрове забезпечення наукових досліджень.

3. Форми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів:

а) аспірантура;

б) докторантура.

Література:

1. Вітченко А.О., Вітченко А.Ю. Основи наукових досліджень у вищій школі: підручник Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. 272 с.

2. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

3. Сидоренко В.К., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання, 2004. 260 с.

4. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 196 с.

5. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: посібник. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ПСИХОЛОГІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ

НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ

План

1. Організація творчої діяльності.
2. Психологія наукової творчості.
3. Робочий день науковця.
4. Робоче місце науковця.
5. Технічні засоби наукової діяльності.
6. Ділова комунікація:
 - а) ділове спілкування, його інформаційний і дискусійний типи;
 - б) ділове листування;
 - в) ділова розмова, її специфіка.
7. Особистий архів (бібліотека) науковця, їх упорядкування.

Література:

1. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навчальний посібник для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.

2. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2004. 216 с.

3. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

4. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. Наукові дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник Київ: Лібра, 2004. 334 с.

5. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2022. 385 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ

НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

План

1. Зміст понять «метод», «методологія», «методика».
2. Філософська, або фундаментальна, методологія.
3. Загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез.
4. Конкретно-наукові (спеціальні) методи дослідження.

Література:

1. Вазинський С.Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.

2. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.

3. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навчальний посібник для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.

4. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навч. літ., 2004. 212 с.

5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НАУКОВОГО ПОШУКУ

План

1. Документ як матеріальний об'єкт, що фіксує певні знання.
2. Документи опубліковані (типографський спосіб, ротاپронт) і неопубліковані (машинопис, рукопис).
3. Специфіка патентної документації.
4. Первинна документна інформація.
5. Пошук вторинної документної інформації з теми.
6. Інформаційно-пошукова мова (ІПМ) як семантична (сміслова) система символів і правил їх сполучення.
7. Властивості наукових фактів: новизна, точність, об'єктивність, достовірність.

Література:

1. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.
2. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
3. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. Київ: Знання, 2005. 317 с.

4. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 196 с.

5. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

НАУКОВОЇ РОБОТИ

План

1. Формування наукового мислення.
2. Особливості наукового стилю викладу матеріалу.
3. Специфіка наукового мовлення.
4. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи.
5. Ілюстрації, таблиці, формули в наукових текстах.
6. Правила оформлення цитат, посилань і виносок у наукових працях.
7. Список використаної літератури як «візитна картка» автора роботи.
8. Вимоги до подання додатків.

Література:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

2. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.

3. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.

4. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. Наукові дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2004. 344 с.

5. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

ЖАНРОВІ ФОРМИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Реферат.
2. Анотація.
3. Резюме.
4. Тези.
5. Наукова стаття.
6. Доповідь на наукових конференціях, круглих столах, симпозіумах.
7. Аналітична записка, звіт.
8. Відгук на наукову працю.
9. Рецензія.
10. Участь у дискусії, полеміці.
11. Есе.
12. План.
13. Підручник, посібник.
14. Наукова монографія.

Література:

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.

2. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 352 с.

3. Соловйов С.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 176 с.

4. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.

5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: підручник. Вид. 4-те, випр. і доп. Київ: Знання, 2004. 307 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ, ДОПОВІДЕЙ, РЕФЕРАТИВ

План

1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
2. Типи наукових видань: науково-дослідні, джерелознавчі.
3. Вихідні відомості видання.
4. Методика підготовки та оформлення публікації.
5. Наукова стаття як один з основних видів публікацій.
6. Тези наукової доповіді (повідомлення), вимоги до їх написання.
7. Доповідь (повідомлення), її типи: звітні, поточні, наукові.
8. Типові помилки у підготовці публікацій і доповідей.

Література:

1. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник (для студ. спец. 071 Облік і оподаткування). Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 208 с.

2. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.

3. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

4. Лесюк О.І. Методологія наукових досліджень. Івано-Франківськ: Факел, 2003. 297 с.

5. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

КУРСОВА, БАКАЛАВРСЬКА, МАГІСТЕРСЬКА РОБОТИ: ДОСЛІДЖЕННЯ, НАПИСАННЯ, ЗАХИСТ

План

1. Курсова робота: загальна характеристика.
2. Бакалаврська робота як форма науково-дослідної роботи.
3. Структура курсової (бакалаврської) роботи.
4. Підготовчий етап роботи над курсовою (бакалаврською) роботою: визначення об'єкта і предмета дослідження, формулювання мети й завдань.
5. Робота над текстом курсової (бакалаврської) роботи.
6. Заклучний етап роботи над курсовою (бакалаврською) роботою.
7. Особливості оформлення висновків.
8. Підготовка до захисту та захист курсової (бакалаврської) роботи.
9. Магістерська робота (дисертація) для здобуття другого освітнього ступеня.
10. Типові помилки в написанні та оформленні курсової (бакалаврської, магістерської) роботи.
11. Керівництво курсовою, бакалаврською, магістерською роботами.

12. Рецензування курсової, бакалаврської, магістерської робіт.

Література:

1. Коровайченко Ю.М. Alma mater, або як стати справжнім студентом: (інформація для абітурієнтів, студентів, батьків, викладачів). Київ: «ВМУРоЛ», 2003. 116 с.

2. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

3. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. Київ: Т-во «Знання», 1997. 56 с.

4. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: підручник. Вид. 4-те, випр. і доп. Київ: Знання, 2004. 307 с.

5. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертацій: навчальний посібник. Запоріжжя: КПУ, 2015. 236 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

КАНДИДАТСЬКА (РЬD) І ДОКТОРСЬКА ДИСЕРТАЦІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ, НАПИСАННЯ, ЗАХИСТ

План

1. Дисертація, визначення поняття. Види дисертаційних досліджень.
2. Підготовка до написання дисертації та накопичення наукової інформації:
 - а) вибір теми дослідження, перевірка стану дослідження проблеми;
 - б) формулювання назви дисертації;
 - в) складання індивідуального та робочого планів;

- г) план-проспект дисертації.
- 3. Вимоги до змісту і структури дисертації.
- 4. Типові помилки у викладенні результатів дисертаційного дослідження.
- 5. Вимоги до анотації, автореферату дисертації.
- 6. Порядок захисту дисертації.

Література:

- 1. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертацій: навчальний посібник. Запоріжжя: КПУ, 2015. 236 с.
- 2. Петрів Т.І. Інформаційні процеси в контексті глобалізації. Київ: Грамота, 2003. 48 с.
- 3. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
- 4. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2022. 385 с.
- 5. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: методичні поради / автор-упоряд. Л.А. Пономаренко. Київ: Ред. «Бюл. ВАК України», 1999. 80 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

- 1. Наукове відкриття.
- 2. Авторське право та його захист.
- 3. Індекс цитувань науковця.
- 4. Наукові гранти.

5. Політика доброчесності в науці.

Література:

1. Вахонєва Т.М. Авторське право і суміжні права в Україні: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2019. 576 с.
2. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навч. літ., 2004. 212 с.
3. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
4. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Вид. 2-е, випр. і доп. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с.
5. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 196 с.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Наука як еволюційний фактор цивілізації.
2. Принцип об'єктивності як основний принцип наукового пізнання.
3. Класифікація наук: історія та сучасність.
4. Наука та повсякденне знання: спільне та відмінне.
5. Проблема універсалій та її значення для методології пізнання.
6. Джордано Бруно та Галілео Галілей: два підходи до пізнання істини.
7. Суперечка емпіризму і раціоналізму в філософії Нового часу.
8. Раціоналізм мислителів доби Просвітництва.
9. Німецька класична філософія та класичний ідеал наукової раціональності.
10. Обмеженість позитивістського підходу до науки.
11. В.І. Вернадський про сутність науки.
12. Формування класичної науки, її основні принципи.
13. Некласична наука і проблема методу пізнання.
14. Релятивізм у науковому пізнанні.
15. Роль філософської методології у науковому дослідженні.
16. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
17. Джерела інформації для наукових досліджень.
18. Синергетика як науково-дослідна програма.
19. Спостереження у науковому дослідженні.
20. Роль формалізації та моделювання у науковому дослідженні.
21. Метафізика та діалектика як методи пізнання.
22. Авторське право в Україні.
23. Роль інтуїції в науковому пізнанні.
24. Історичні підходи до розуміння наукової істини.
25. Роль фактів у науковому дослідженні.
26. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
27. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні.

28. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.
29. Усвідомлення специфіки соціально-гуманітарних наук у філософії науки.
30. Проблема інформаційної революції в період постнекласичної науки.
31. Наука та цінності.
32. Проблема кризи у сучасній науці та можливі шляхи її подолання.
33. Комп'ютеризація як провідна тенденція розвитку сучасної науки.
34. Наукова комунікація у спілкуванні дослідників.
35. Закон України «Про вищу освіту» як регулятор наукових і освітніх процесів.

ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

1. Підготувати у письмовій формі тези наукової доповіді (обсяг 2-4 стор.) з теми майбутньої курсової (бакалаврської, магістерської) роботи.
2. Міні-есе (2-3 стор.) на тему: «Сучасний стан наукових досліджень в Україні в галузі (*студент обирає ту галузь, за якою навчається*)».
3. Створити кросворд до кожної теми практичного заняття.

Порядок подання та захисту ІНДЗ

Основні умови до оформлення: шрифт Times New Roman, розмір 14, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25. Поля: ліве – 2,5; праве: 1,5. Оформлення таблиць і рисунків має відповідати вимогам державного стандарту до друкованих робіт.

ІНДЗ подається викладачу, який викладає лекційний курс з даної дисципліни та приймає підсумкову форму контролю, не пізніше, ніж за 2 тижні до заліку/іспиту.

Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом підсумкової оцінки з навчального курсу.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття про науку.
2. Історичні етапи розвитку науки.
3. Наукова діяльність, її види.
4. Наукова комунікація.
5. Наукова школа.
6. Науково-дослідницька діяльність студентів.
7. Державна система організації та управління науковими дослідженнями.
8. Кадрове забезпечення наукових досліджень.
9. Загальні принципи організації наукової праці.
10. Основні якості, що відповідають статусу науковця.
11. Психологія наукової творчості.
12. Робочий день науковця, робоче місце науковця. Оргтехніка, технічні засоби наукової діяльності.
13. Ділова комунікація (усне спілкування, ділове листування, ділова розмова по телефону).
14. Особистий архів, бібліотека науковця.
15. Поняття про методи наукового дослідження.
16. Загальнонаукова методологія.
17. Спеціальні (конкретнонаукові) методи досліджень.
18. Аналіз наукової літератури.
19. Письмові записи, які супроводжують читання наукової літератури.
20. Добір фактичного матеріалу для перевірки робочої гіпотези.
21. Мова і стиль наукових праць.
22. Об'єкт, предмет наукового дослідження, формулювання мети й завдань.
23. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи.

24. Список використаної літератури.
25. Курсова (бакалаврська) робота: визначення, послідовність виконання.
26. Магістерська робота як наукове дослідження.
27. Підготовка до захисту і захист курсової (бакалаврської) та магістерської роботи.
28. Апробація результатів наукового дослідження.
29. Дисертація: визначення поняття, основні види. Анотація, автореферат.
30. Дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук): загальна характеристика.
31. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук: загальна характеристика.
32. Рецензент, опонент дисертаційної роботи.
33. Первинна і вторинна наукова інформація.
34. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
35. Монографія.
36. Наукова стаття.
37. Наукова доповідь, повідомлення.
38. Тези наукової доповіді (повідомлення).
39. Реферат.
40. План джерела (джерел) наукової інформації.
41. Конспект джерела наукової інформації.
42. Анотація. Резюме.
43. Відгук. Рецензія.
44. Наукова дискусія, полеміка.
45. Наукові гранти.
46. Основні поняття науки «наукова ідея», «гіпотеза», «теорія», «судження», «термін».

47. Авторське право та патентування наукових винаходів.
48. Науковий керівник і науковий консультант.
49. Політика доброчесності в науці.
50. Загальний огляд літератури з курсу «Методологія та організація наукових досліджень».

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ТА ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Здобувачі повинні знати:

- основні поняття науки: наукова ідея, гіпотеза, закон, судження, умовивід, теорія, наукова концепція, принцип, поняття, термін, науковий факт тощо;
- відомості про історичні етапи розвитку науки взагалі й української науки зокрема;
- види наукової діяльності: науково-дослідницька, науково-організаційна, науково-інформаційна, науково-педагогічна, науково-допоміжна;
- типи наукових досліджень: фундаментальні і прикладні;
- основні елементи і типи наукової комунікації;
- функції та ознаки наукової школи;
- завдання, зміст і форми науково-дослідницької діяльності студентів;
- загальні принципи наукової праці: творчий підхід, мислення, плановість, динамічність, колективність, самоорганізація, економічність, критичність і самокритичність, робота над собою, діловитість, енергійність, практичність;
- загальнонаукові (індукція, дедукція, аналіз, синтез) та конкретнонаукові методи дослідження (порівняльно-історичний, описовий, зіставний, соціолінгвістичні, математичні методи, контент-аналіз тощо);
- визначення курсової, бакалаврської, магістерської робіт як наукових досліджень;
- структуру, основні етапи і послідовність виконання курсової, дипломної, магістерської робіт;
- вимоги державного стандарту до списку використаної літератури;
- процедуру захисту курсової, бакалаврської, магістерської робіт;

- визначення кандидатської (PhD) і докторської дисертацій;
- вимоги до змісту і структури дисертації;
- вимоги до анотації, автореферату дисертації;
- порядок захисту дисертації;
- особливості наукового стилю викладу матеріалу;
- загальні вимоги до оформлення наукових робіт;
- наукові жанри: монографія (брошура), автореферат дисертації, тези доповідей, матеріали наукової конференції, збірник наукових праць, наукова стаття, реферат, доповідь тощо.

Здобувачі повинні вміти:

- організувати свій робочий день і робоче місце для результативної наукової праці;
- користуватися оргтехнікою, технічними засобами наукової діяльності;
- вести ділове спілкування, ділове листування, ділову телефонну розмову;
- упорядковувати особистий архів, бібліотеку;
- вдало послуговуватись методами наукового дослідження;
- чітко визначати мету й завдання, об'єкт і предмет наукової роботи;
- виявляти і відбирати літературу з теми дослідження, оформляти каталожні картки, укладати робочу картотеку;
- опрацьовувати і конспектувати наукову літературу;
- скласти попередній план дослідження;
- зібрати фактичний матеріал, картографувати, паспортизувати, класифікувати його;
- систематизувати дібраний матеріал, здійснити його наукову інтерпретацію;
- вибудувати чітку структуру наукової роботи;
- узагальнювати результати пошуків, обґрунтовано формулювати висновки;

- сформувати і правильно оформити бібліографічний список;
- написати роботу грамотно, з дотриманням усіх норм наукового стилю української літературної мови;
- укладати наукові статті, доповіді, реферати, оформляти тези, анотації, конспекти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Підсумкову оцінку в балах розраховуємо за накопичувальною системою. Максимальна їхня кількість – 100. Кожен здобувач має можливість накопичити максимальну кількість балів у межах курсу, використовуючи різні способи набуття знань.

Академічні успіхи здобувачів оцінюємо за шкалою ECTS та за традиційною вітчизняною шкалою.

КОРОТКИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Автореферат – наукове видання у вигляді брошури, що вміщує авторський варіант реферативного викладу проведеного ним наукового дослідження.

Авторське право – ключова галузь права інтелектуальної власності; воно призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта (твір, малюнок, збірник, фотографія та інше), тобто їхнє «матеріальне втілення».

Академік – академічне звання дійсних членів НАН України: найвище вчене звання, яке мають особи, обрані до Національної академії наук.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Аксіома – твердження, положення, що приймаються без доведення.

Актуальність теми – сучасність, злободенність, важливість будь-чого на даний момент і в даній ситуації для розв'язання проблеми.

Аналіз – розчленування цілого на складові частини (сторони, ознаки, властивості) з метою їх детального вивчення.

Аналогія – міркування, в яких із подібності двох об'єктів за окремими ознаками робиться висновок про їх подібність і за іншими ознаками.

Анкетування – один із способів письмового опитування значної кількості респондентів за певною схемою анкети або опитувального листа.

Анотація – короткі відомості про книгу, статтю, монографію.

Аспект – точка зору, за якою розглядається об'єкт дослідження.

Брошура – друковане видання обсягом від 6 до 48 сторінок, що містить більш оперативну інформацію.

Валідність – критерії оцінки якості тексту.

Верифікація – перевірка, емпіричне підтвердження теоретичних положень науки шляхом співставлення їх з об'єктом дослідження, даними експерименту; повторюваність результату дослідження.

Визначення – стисле наукове формулювання змісту якогось поняття.

Висновки – положення, що виносяться дослідником на обговорення науковою спільнотою, синтез накопиченої в основній частині наукової інформації, послідовний, логічний, чіткий виклад головних результатів.

Вчений – фахівець, який займається науковими дослідженнями та має глибокі знання в певній галузі науки, застосовуючи науковий метод. Зазвичай, вчений має вищу освіту та проводить фундаментальні або прикладні наукові дослідження.

Галузь інформації – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про відносно самостійні сфери життя і діяльності.

Генезис – процес створення та становлення будь-якого природного чи соціального явища.

Гіпотеза – наукове передбачення, припущення, істинність якого не визначено, висунуте для пояснення будь-яких явищ, процесів, причин, що зумовлюють певний наслідок.

Дедукція – форма достовірного умовиводу від загального положення до часткового, в якому висновок щодо окремих випадків множинної сукупності робиться на основі знання про загальні властивості всієї множини.

Дефініція – коротке визначення змісту якогось поняття.

Дисертація – спеціально підготовлена наукова праця на правах рукопису, яку виконують для прилюдного захисту на здобуття наукового ступеня.

Дискусія – це форма обговорення, де кілька осіб обмінюються думками, ідеями та аргументами з певної теми, з метою знайти істину або спільне рішення.

Довідково-інформаційний фонд – це сукупність упорядкованих первинних документів і довідково-пошукового апарату, призначених для задоволення інформаційних потреб.

Евристика – наука, що вивчає способи наукового пошуку і здійснення наукових відкриттів.

Експеримент – апробація досліджуваних явищ у контрольованих, штучно створених умовах.

Задача наукова – теоретична задача, що вимагає встановлення невідомої раніше певної закономірності, властивості чи явища.

Закон – філософська категорія, що відображає істотні, загальні, необхідні, стійкі, повторювані відношення залежності між предметами і явищами об'єктивної дійсності, які впливають з їхньої сутності.

Ідея – це продукт людського мислення, форма духовно-пізнавального відображення дійсності, спрямована на її перетворення. У ній відображається не лише об'єкт вивчення, але й усвідомлюється мета та її практичне втілення.

Індукція – метод пізнання, що ґрунтується на формально-логічному умовиводі, який дає можливість одержати загальний висновок на основі аналізу окремих фактів.

Істина – правильне, адекватне відображення предметів і явищ дійсності, відтворення їх так, як вони існують поза межами нашої свідомості.

Класифікація – система співвідпорядкованих понять (класів, об'єктів) будь-якої галузі знання чи діяльності людини для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів.

Компіляція – наукова праця, яка розроблена на основі запозичених в інших авторів матеріалів без самостійного їх дослідження та обробки.

Концепція – система поглядів на будь-що, головна думка під час визначення мети та завдань дослідження.

Мета дослідження – поставлений кінцевий результат, на досягнення якого спрямоване дослідження.

Метод дослідження – засіб досягнення мети, пізнання явищ дійсності в їх взаємозв'язку й розвитку.

Методологія дослідження – сукупність конкретних прийомів і способів для проведення будь-якого наукового дослідження.

Монографія – наукове видання, що містить повне й вичерпне дослідження якоїсь однієї проблеми чи теми.

Наука – сфера людської діяльності, спрямована на вироблення нових знань про природу, суспільство та мислення.

Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на отримання й виконання нових знань.

Наукова інформація – це одне із загальних понять науки, що означає певні відомості, сукупність якихось даних, знань тощо.

Наукова школа – неформальне творче об'єднання в межах будь-якого наукового напрямку висококваліфікованих дослідників, об'єднаних спільністю підходів під керівництвом одного наукового керівника.

Наукове дослідження – цілеспрямоване вивчення явищ, процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримання переконливо доведених і корисних для науки й практики рішень.

Наукова комунікація – це процес обміну, розповсюдження та публікації результатів наукових досліджень між науковцями та іншими зацікавленими сторонами, з метою забезпечення доступу до знань та їх використання.

Наукознавство – розділ науки, який вивчає закономірності її функціонування і розвитку, структуру й динаміку наукової діяльності, взаємодію науки з іншими сферами матеріального та духовного життя суспільства.

Об'єкт дослідження – процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію, обрану для дослідження.

Патент – документ, що засвідчує авторство на винахід та виняткове право на використання його протягом певного строку.

Полеміка – це гостра публічна суперечка, обмін думками з метою захистити власну позицію та спростувати позицію опонента. Вона передбачає наявність чітких тез, аргументів, а також прагнення переконати співрозмовника у своїй правоті.

Поняття – відображення найбільш суттєвих і властивих предмету чи явищу ознак.

Предмет дослідження – все те, що знаходиться в межах об'єкта дослідження у визначеному аспекті пізнання.

Принципи – головні вихідні положення будь-якої теорії, вчення, науки.

Проблема – складне теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження.

Резюме – короткий висновок, що містить основні положення доповіді, промови, наукової праці, дискусії.

Реферат – письмова форма доповіді на певну тему, зміст якої лише повідомляє про щось, а не переконує в чомусь; інформативне видання, яке визначає короткий виклад змісту наукового дослідження.

Синтез – поєднання раніше виділених частин предмету дослідження в єдине ціле.

Спостереження – це метод цілеспрямованого дослідження об'єктивної дійсності в тому вигляді, в якому вона існує в природі та суспільстві й доступна безпосередньо для сприйняття людиною без втручання в неї.

Судження – це форма думки про певний предмет чи явище.

Тези – стислий виклад основних положень, наукової праці.

Теорія – вчення, система ідей або принципів, висока форма узагальнення й систематизації знань, спрямованих на визначення того чи іншого явища.

Умовивід – це така форма мислення, в результаті якої з одного або кількох суджень, що відображають зв'язки й відношення предметів об'єктивної дійсності виводиться нове судження, міркування, нова думка, що містить вже нове знання про досліджувані предмети, явища, процеси.

Факт науковий – реальність, дійсність, складовий елемент основи наукового знання, віддзеркалення об'єктивних властивостей речей і процесів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Артемчук Г.І., Кужило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: навчальний посібник для студ. та викл. вищих навч. закл. Київ: Форум, 2000. 270 с.

2. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

3. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник (для студ. спец. 071 Облік і оподаткування). Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 208 с.

4. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с.

5. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.

6. Вахонєва Т.М. Авторське право і суміжні права в Україні: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2019. 576 с.

7. Вітченко А.О., Вітченко А.Ю. Основи наукових досліджень у вищій школі: підручник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. 272 с.

8. Галян О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичне видання. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 26 с.

9. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.

10. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навчальний посібник для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.

11. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навч. літ., 2004. 212 с.

12. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

13. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 216 с.

14. Ковтун Н. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для магістрантів спеціальності 033 Філософія. Видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване. Житомир, 2024. 130 с.

15. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.

16. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

17. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 352 с.

18. Лесюк О.І. Методологія наукових досліджень. Івано-Франківськ: Факел, 2003. 297 с.

19. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

20. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

21. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. Київ: Т-во «Знання», 1997. 56 с.

22. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертацій: навчальний посібник. Запоріжжя: КПУ, 2015. 236 с.

23. Петрів Т.І. Інформаційні процеси в контексті глобалізації. Київ: Грамота, 2003. 48 с.

24. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. Наукові дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2004. 344 с.

25. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.

26. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2022. 385 с.

27. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник для вищих педагогічних закладів освіти. Київ: РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.

28. Соловйов С.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 176 с.

29. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. Київ: Знання, 2005. 317 с.

30. Супрун Л.В. Основи наукових досліджень: програма курсу для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів. Вінниця: ГЛОБУС-ПРЕС, 2006. 42 с.

31. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 196 с.

32. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: посібник. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.

33. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Київ: Слово, 2003. 240 с.

34. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. 4-те вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2004. 307 с.

35. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: методичні поради / автор-упоряд. Л.А. Пономаренко. Київ: Ред. «Бюл. ВАК України», 1999. 80 с.

Додаткова література

1. Балагура Т. Наукова робота учнів – міф чи реальність? *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2004. №2. С.96-99.

2. Безлюдний О.І. та ін. Магістерська робота у педагогічному вузі: посібник для студентів-магістрантів. Київ: Науковий світ, 2000. 117 с.

3. Ганін В.І., Ганіна Н.В., Гурова К.Д. Методологія соціально-економічного дослідження. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

4. Зарішняк І.М. Методика та організація наукових досліджень. Тернопіль: Крок, 2012. 224 с.

5. Лободинська О.М., Магазинщикова І.П. Чинники успішного працевлаштування за фахом. Структурно-логічні схеми. Львів: ЗУКЦ, 2013. 163 с.

6. Методологія наукових досліджень: конспект лекцій з навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Комп'ютерні науки» галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності 122 Комп'ютерні науки денної та заочної форм навчання / уклад. І.М. Козубцов. Луцьк: ЛНТУ, 2022. 242 с.

7. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В.П. Горина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2023. 170 с.

8. Оспіщев В.І., Кривошей В.В. Технології наукових досліджень в економіці. Київ: Знання, 2013. 225 с.

9. Поперечний А.М., Заплетніков І.М., Барішев О.І. Магістерська робота. Методологія її виконання. Львів: Магнолія 2006, 2017. 203 с.

10. Рассоха І.М. Методологія та організація наукових досліджень. Харків: ХНАМГ, 2011. 76с.

11. Староста В.І. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для самостійної роботи здобувачів освіти. Вид. 2-е, випр. і доп. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 72 с.

12. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого: підручник для науковця. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент – освіти в Україні», 2006. 302 с.

13. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: методичні поради / автор-упоряд. Л.А. Пономаренко. Київ: Ред. «Бюл. ВАК України», 1999. 80 с.

14. Ярмаченко М.Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки. *Вісник Академії педагогічних наук України*. 1993. №1. С. 4-10.

15. Ятель Г.П. Наука і університетська освіта: навчальний посібник для магістрантів та аспірантів технічних спец. вищих навч. закладів. Київ: КНУБА, 2002. 106 с.

16. Quine W. Two Dogmas of Empiricism. *The Philosophical Review*. 1951. № 60. p. 20-43.

ЗМІСТ

Передмова	3 ст.
Тематика і зміст практичних занять	8 ст.
Тематика рефератів	20 ст.
Індивідуальна науково-дослідна робота.....	22 ст.
Питання для підсумкового контролю.....	23 ст.
Вимоги до рівня та якості засвоєння навчального матеріалу	26 ст.
Короткий словник термінів і понять	29 ст.
Рекомендована література	35 ст.

Навчально-методичне видання

Супрун Володимир Миколайович
Супрун Людмила Вікторівна

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчально-методичні вказівки

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 6,3.
Тираж 10 прим. Зам. 203266

ПП «ТД «Едельвейс і К»
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 17
Тел. (0432) 55-03-33

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3736

